

РОЛЬ КОМАХ У ПОШИРЕННІ ПАРАЗИТАРНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ

Харченко Віталій Сергійович

здобувачка магістерського рівня вищої освіти
Житомирський державний університет імені Івана Франка

Павлюченко Олеся Вікторівна

кандидат біологічних наук, доцент
Житомирський державний університет імені Івана Франка

Дмитрук Вікторія Сергіївна

асистент
Житомирський державний університет імені Івана Франка

В наш час дотримання гігієни є запорукою міцного здоров'я людини, але зазвичай ми не завжди звертаємо увагу на дрібних або навіть невидимих сусідів, що можуть вносити дискомфорт в наше повсякденне життя. Однією з найчисленніших груп живих організмів, з якою стикається людина є комахи. Вони зустрічаються в різних середовищах існування, на всіх континентах, і є постійними нашими співмешканцями. Серед представників класу Комахи (Insecta) в квартирах зазвичай можна зустріти мух і тарганів. Крім того, що вони створюють дискомфорт та викликають відразу, ці комахи також є потенційними переносниками різних паразитичних організмів. Мухи, які літають між обіднім столом з їжею та відкритим смітником можуть переносити на своїх лапках яйця гельмінтів чи інші небезпечні мікроорганізми. Вони здатні поширювати паразитів по всій території будинку.

На відміну від мух, які активні вдень, таргани ж активні вночі. Вони надають перевагу затіненим і непомітним, вологим та темним куточкам. В більшості випадків це можуть бути каналізаційні системи, сміттєпроводи або інші приховані місця, які забезпечують оптимальні умови для їх існування. Крім того, ці умови слугують гарним середовищем розвитку хвороботворних організмів. Ці створіння також переносять яйця гельмінтів, цисти найпростіших і ряд інших патогенних мікроорганізмів, які можуть становити загрозу для здоров'я людини. Таргани можуть бути джерелом не лише паразитарних хвороб, але й викликати алергічні реакції, що особливо небезпечно для дітей та осіб із ослабленою імунною системою [1].

Нами було проведено дослідження і виявлено, що в міських квартирах із тарганів найчастіше зустрічається прусак рудий (*Blattella germanica* L., 1767). Цей вид є найпоширенішим у всьому світі. Дорослі особини досягають розмірів 13 мм. Мають світло-коричневе (бурувато-руде) забарвлення із двома темними смужками, видовжене тіло, крила та надкрила довші за черевце. Здатні розмножуватися цілий рік. Рудий тарган віддає перевагу тепловому та вологовому

середовищу. Тому цих комах зазвичай можна спостерігати на кухні, у ванній кімнаті чи інших місцях, де є доступ до продуктів харчування та води.

Із мух найчастіше в людських оселях зустрічаються муха кімнатна (*Musca domestica* L., 1758), муха кімнатна мала (*Fannia canicularis* L., 1761), жигалка осіння (*Stomoxys calcitrans* L., 1758) та дрозозфіла чорночерева (*Drosophila melanogaster* Meigen, 1830). Із знайдених представників найменше загрози становлять плодові мушки (дрозозфіли). Вони не переносять інфекційні захворювання, проте завдають шкоди запасам фруктів та овочів, роблячи їх непридатними для споживання [3].

На поверхні тіла комах, особливо на кінцівках, вкритих волосками, можуть утримуватися яйця різноманітних гельмінтів, таких як аскариди, волосоголовця, гострика та інших. Крім того, на цих ділянках здатні прикріплюватися цисти найпростіших, наприклад, лямблії, дизентерійної амеби та інших патогенних мікроорганізмів, які можуть становити небезпеку для здоров'я людини [2, 4].

Небезпечним є те, що мухи можуть контактувати із потенційно інфікованими матеріалами, такими як фекалії, гнилі органічні відходи чи залишки їжі, які активно розкладаються. Після цього вони потрапляють у побутові приміщення та забруднюють харчові продукти, кухонне приладдя, меблі й інші поверхні, які людина часто використовує у повсякденному житті. Таке середовище сприяє подальшому розповсюдженню паразитів і небезпечних збудників хвороб.

Ефективний контроль за популяціями мух та тарганів у людській оселі є одним із ключових аспектів профілактики та зниження ризиків поширення паразитарних хвороб, що можуть негативно вплинути на здоров'я людини. Для цього необхідний комплексний і системний підхід. Значення особистої та загальної гігієни неможна недооцінювати. Впорядкованість житлового простору істотно знижує ймовірність розмноження шкідливих комах. Регулярне та ретельне прибирання приміщень, очищення важкодоступних місць, де можуть накопичуватися залишки органіки, а також правильне зберігання продуктів харчування значно знижують ризики появи комах. Для досягнення ефективного результату важливо комбінувати хімічні й механічні методи боротьби з комахами. Збалансоване впровадження таких заходів профілактики дозволяє значно знизити ризики зараження паразитарними інфекціями та забезпечити належний рівень чистоти і безпеки навколишнього середовища.

Список літератури

1. Медична біологія / за ред. В. П. Пішака, Ю. І. Бажори : підручник. Вінниця : Нова книга, 2004. 656 с.
2. Мухи разносят набагато більше мікробів, ніж думали раніше - BBC News Україна. *BBC News Україна*. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-42129567> (дата звернення: 02.02.2025).
3. Плиск М. М., Пасічник Л.П. Систематика комах. Характеристика основних рядів і родин комах : навч. посібник Київ : Видавництво національного університету біоресурсів і природокористування України, 2015. 167 с.

4. Licvidator - дезінфекція, дезінсекція, дератизація. Чим небезпечні мухи: перелік небезпечних хвороб. *«Ліквідатор» – служба дезінфекції в Україні, боротьба з комахами, гризунами та іншими шкідниками, послуги спеціалістів з дезінсекції.* URL: <https://licvidator.ua/projects/chem-opasny-mukhi-perechen-opasnykh-bolezney/?srsltid=AfmBOordWRvAqE-gdcSyqeK1k1UdnWq8vV9ikDCV-hFJcFUP2nbXLUuh> (дата звернення: 02.02.2025).